

Litteraturen som en vedvarende skabelse

BOKESSAY. Litteratur og kunst er ikke kommunikation, men det sted hvor noget virkeligt nyt kan ske, tage form, blive synligt og finde frem til en anden erfaring. I *Litteraturs slut* minder Sven Anders Johansson os om hvorfor vi faktisk bør beskæftige os med litteratur.

ALEXANDER CARNERA

Forfatter og skribent. Sidste bok: *Jordens drejebænk* (Antipyrine, 2021).

Enhver kan i dag kalde sig forfatter, sagde én af mine forfatterkolleger en dag hvor vi var ude at gå en tur. Man skal bare have skrevet en kronik, så underskriver folk sig «forfatter». I sin nye bog *Litteraturs slut* skriver Sven Anders Johansson: «Det er mænge som vill bil forfattere, fære som vill læsa.» Der er ingen penge i det, de færreste bliver berømte, så hvorfor skrive? Mange synes åbenbart de har behov for at udtrykke sig. Johansson spørger om det er fordi skrivningen er en beskæftigelse hvor man selv bestemmer: «Skriver vi for at vara i kontrol? Derfor vi folar avmakt alla andre städer i samhället?» Eller er det snarere det «skrivandet som gör folk självpupptagna»?

Når mange i dag skriver autofiktive tekster, er det ikke fordi det opdagede er gået i opløsning, men fordi de føler sig fremmede, ikke kun overfor verden, men også overfor sig selv, ifølge Johansson. Da Balzac skrev om den parisiske 1800-tall-svirkelighed med overdreven eksakthed, var det ikke fordi byen nu endelig var blevet tilgængelig, men faktisk det omvendte: Den var blevet endnu mere fremmed. Johansson kalder det en «kompensatorisk fantasi». Han ser realismen som et «symptom på en historisk virkelighedsforløst; realismen är orealistisk». Også autofiktionen er et udtryk for at man skriver noget frem, «selvets», som ikke længere findes. «Jeg-fikseningen är ett uttryck för jagens förlust av autonomi», skriver Johansson.

MULIGHEDEN FOR AT PÅVIRKES

Denne jagt på noget man kalder «realisme» har fået den britiske litteraturblogger

Stephen Mitchelmore til at overveje om det er grunden til at han foretrækker non-writers, ikke-forfattere. Han nævner den østrigske forfatter Thomas Bernhard som et eksempel, en forfatter der har givet udtryk for, at han egentlig ikke har noget han skriver om. Bernhard sammenligner det at skrive med en pianist der perfektionerer sin kunnen: «Hvad nogen gør med noter, gør jeg med ord. Så simpelt er det. Jeg er egentlig ikke interesseret i noget andet. At få kendskab til verden sker jo, uanset hvad bare ved at leve i den, så snart du går ud ad døren er du direkte konfronteret med verden.» Den selvårte ikke-forfatter er for Mitchelmore «som et øre limet til sætningernes musik, med verden som et refugium».

Kunsten strækker sig mod det ukendte, uden at gøre det ukendte kendt.

Når Johansson hævder at litteratur har mistet sin status og betydning, at romantikken og modernismen, klassikerne og kundskaben om disse forsvinder, er det ikke for at dyrke et gammeldags litteratursyn, men faktisk gøre opmærksom på sammenhængen mellem de materielle betingelser og udviklingen af den æstetiske autonomi, der lagde vejen åben for individets frihed, men i særlig grad muligheden for selv at undergå en refleksion og finde en bund i sin egen erfaring.

De nye materialer, der i dag indgår i den sociale verden, de netværk de danner, de konstant skiftende forbindelser der kommer til udtryk, er en del af en praksis der hylder de mange kombinationsmuligheder, uden at det i sig selv tilvejebringer den erfaringsfyldte og modstand som er en forudsætning for at skabe kunst og kritisk tænkning. Hertil kræves både tid, ro og arbejdet med form. Mere konkret kræves autonomi i erfaringen, i «læsens mulighed at påvirkas». Heraf ser man faren ved at skrive for en læser, der bare skal få øje på sig selv. For som Maurice Blanchot bemærker ønsker læserne ikke at «høre deres egen stemme, men en andens stemme, en stemme der er virkelig, dybsindig og forstyrende ligesom sandhedens.»

VEJEN TIL FORANDRING

For over to hundrede år siden deklarerede Hegel kunstens afslutning. Kunstens funktion som bærer af historiens sandhed, var forbi: «Efter som filosofin nu kunde begrepslignende det som konsten tidligere forkropspligt, forsvann det objektiva behovet av konst», skriver Johansson. Efter Hegel bliver kunsten «funktionsløs, men dærmmed også fri. Med et annat ord, autonom». Hegel mente også at kunsten var filosofien underlegen fordi den hang fast i «det partikulæra», men netop dette er kunstens styrke. De konkretiserede detaljer som gør fænomener som glæde, smerte og sanselige forbindelser tydelige.

Samtidig er det gennem det formæssige arbejde med disse erfaringer at kunsten indebærer en vis abstrahering af dem. Kunsten og litteraturen bliver her

bevidst om sit materiale, for litteraturs vedkommende ordene. Man lærer at lytte, sans og tænke i og gennem ordene. Man ved ikke på forhånd hvor det bringer én hen. Man går i dialog med noget udenfor sig selv, med ordene, men dermed også med tingene, verden, fortiden, hvad som helst. Erfaringen har kun oplevelsen som sin begyndelse, det som driver den er indrømmelsen af den vækkelighed det er at forstå og tænke noget, det som forvandler. At finde frem til en anden erfaring. En erfaring af intimitet, henrykkelse, planaritet, kedsomhed.

Den æstetiske autonomi har fået et dårligt ry, som ophøjet og elstær modernisme. Men det er ikke æstetik som er isoleret kunstnerisk anliggende der optager Johansson, men vigtigheden af den afstand til samfundet der kvalificerer en erfaring med autoritet. Medialiseringen af litteraturen og de sociale mediers forførelse sætter den erfaringsbearbejdende litteratur under et stort pres. Her er initiativet ofte overladt til kombinationer og iscenesættelser, mens det at erfare er forbundet med en evne til modtagelighed og opmærksomhed, det som kvalificerer skrivningen og læsningen. Tabet af erfaring fører til et tab af kritisk beredskab. Vi kompensere ved at lænde litteraturen for terapien og moralens born, der mest er optaget af bekræfte en individuel realisering eller en given moral. Men som Johansson betoner er «singingten bare sig sjålv, minst av allt den enskilda individens tankanda». Det fremmede eller det andet er «alltid också en del av en sjålv, och att man sjålv är en del av det andra, år något som forsvinner ur sikte».

Det vi kalder virkeligheden, er denne spending, der altid sætter sig spor i den enkelte. Pointen er at vi ikke kan tænke forandring, hverken kunstnerisk, social eller politisk, hvis ikke vi investerer os selv i autonomi. Derfor er «autonomien forudsætningen for litteraturs samhælliga relevans». Værket svarer ved egen, ikke med psykologi, men med sin autonomi. Som er den afstand og bearbejdning af erfaring og form, der i stedet for at gøre verden tilgængelig og evident, fordunkler og viser at virkeligheden er underlig, mærkelig og obskur, stadig på vej til at blive til. Derfor er al kunst i sit væsen utopisk. Kunsten strækker sig mod det ukendte, uden at gøre det ukendte kendt.

DA DEN FRIGØRENDE KRAFT FORSVANDT

I de senere årtier er grænserne mellem litteratur, musik, journalistik, kritik, tv og radio blevet stadig mere uklare. Det er som om litteraturen har mistet sin afstand, alt er kommet for tæt på, i et stadig mere anpassende nutidsindrettet samfund. Vi drukner os i nuet. Alt hvad vi siger og tænker, også indenfor kunsten og litteraturen, skal nu have en mission, en opgave, spændes for en vogn, tjene en moral, være middel til et mål. Også i dag insisterer vi gerne på at bølmetiliterede skal opdrage børnene til at blive gode moralske born. Vi skal læse Albert Camus for at afskærme os mod pesten og ondskaben. Vi skal læse for at blive empatiske, skrive skollitteratur for at redde klimaet, og i det hele taget omgøre litteraturen så den kan opdrage os til gode empatiske borgere. Man vil gerne tale om værdier og rettigheder samtidig med at disse bliver uduhølet overalt. Solidariteten

med de svage er svækket og vi taler ikke længere om selv som et kollektiv eller en social klasse, men som individer med rettigheder og præstationer. Vi har opgivet en fællesmenneskelig horison, skriver Johansson, med henvisning til den franske tænker Bruno Latour. Det er derfor blevet nemmere at løfte pegefingeren og appellere til den gode moral end reel politisk forandring.

Vi skal læse for at blive empatiske, skrive skollitteratur for at redde klimaet.

«Individens frihed, mængdelige rettigheder, fri foretægsamhet, ytrandefrihet, åganderätt – inte kan formuleras utan att man tar omvågen via dessa forestållda fiender, motstånd, hinder och hot: kommunismen, sossesverige, Jantelagen, Trump, facket, fascisterna, rasisterna, pöbeln, och så vidare.»

I mængen liberaler tankegods skal politikken først og fremmest vise tilbage til individet og mennesket som et juridisk-moralsk fundament som den hviler på. Denne tilgang sælger billetter, for hvem kan være imod individuelle rettigheder? Problemet er bare at den både starter og slutter med individet. For når alt kommer til alt, er det, som Johansson skriver, ikke i første omgang værdier og etik som former det demokratiske samfund, «utan snarare politiska beslut, materielle omständigheter, ekonomiska skillnader, skatter, rösträtt, lagar, bostådsutbud, rentelågen, kånksånsförmåll och språkliga gårdigheter». Og han ser en forbindelse mellem disse mere politiske materielle betingelser og de materielle betingelser der danner rammerne for kunst, kultur og kritik i dag.

HVORFOR LITTERATUR?

I en medialisert tid er flere litteraturfolk begyndt at tale om litteratur som iscenesættelse snarere end som tekst. Vi kan forstå værker af Madame Nielsen, Yahya Hassan, Asta Olivia Nordheim, Olga Ravn med flere, er det ikke tilstrækkeligt at læse deres tekster, man må orientere sig i den stadig mere omsiggribende parket, det som indrammer og omgiver bogen, alt hvad der hænder på de sociale medier,

debatter, hvordan forfatteren agerer på forskellige platforme, som nu er en del af bogens kontinuum. Johansson er bekymret for det han ser som en væreligørelse af forfatteren. «For vem är det som exponerar vad? På vilket sätt åger «forfattare» i de här fallen sin ågens?»

Her dukker også det spørgsmål op, som var bogens arbejdstitel: *Hvorfor litteratur?* Det vil sige, hvorfor skal jeg overhovedet interessere mig for litteratur? Hvis det interessante er forfatterens sårbarhed eller hvordan livet iscenesættes på de sociale medier, så er svaret ikke oplagt. Hvis alt det der omgiver litteraturen, er vigtigere eller lige så vigtigt som selve litteraturen, går det også udover autonomien. Der er ikke noget galt i at skrive videre på sin egen litteratur i forskellige medier. Eller gøre brug af forskellige platforme til at afprøve sin egen praksis og skabe overrækkende alliance, opdage en fornyet resonans mellem forskellige medier og stemmer. Problemet med den intensive medialisering, er en udbredt tendens til at tale om litteratur som noget der henviser til en verden derude som vi godt ved hvad er.

Vi lever på en måde i en al for oplyst spejlsal. Alt skal gøres tilgængeligt for os, verden er noget vi vil besidde og beherske. Vi har mistet vores dybde og overfor det forhold at verden ikke giver alt fra sig. Vi glæder væk fra det som burde være kunstnerens og forfatterens udgangspunkt, det som Peter Handke har givet udtryk for ved flere lejligheder, nemlig: Jeg kender ikke sandheden. Det er denne dybde der går tabt. Vi taler som om vi allerede sidder inde med den viden, og vi har en .../

«Litteraturen är sann när den visar att något annat skulle kunna existera, inte när den bekräftar den värld som redan finns», skriver Sven Anders Johansson, litteraturprofessor och redaktör i Aftonbladet, i sin siste bok *Litteratursens slut*. FOTO: ANNA TORVUND / GLANTA

... litteratur der bekræfter eller afkræfter det vi ved. Det vi ved om krigene på Balkan, om muslimer, om undertrykte kvinder, om ensomme unge. «Darmed bliver litteraturen en social markør, en bekræftelse af vår kunskap og godhet», skriver Johansson. Og så kan vi dele priserne ud. Det helt anderledes, det gådefulde og stadig uafærdige ved tingene og verden, glider os af hænde. Ualmødelighed og manglende vilje og lyst til at orientere sig i traditionen spiller selvfølgelig ind. Det går for hurtigt og det bliver for nemt og det svækker litteraturens kraft: «Litteraturen är sann när den visar att något annat skulle kunna existera, inte när den bekräftar den värld som redan finns.»

FRIGIG FRA MIN EGEN SELVTILSTRÆKKELIGHED

Det vanskelige i al kunst og litteratur er at bekræfte verden og livet, ikke som det givne, men som det der bliver til. Verden er det som ikke hænger sammen, som også for Johansson må være udgangspunktet for kunstnerisk arbejde. Når litteraturprofessor Toril Moi beskri-

ver litteratur som det medie der «kan visa oss verkligheten som den är eller »hjälpa oss till att se världen klarare», hvad gør hun da andet end at bekræfte det allerede kendte? At bekræfte er nemlig en krævede, kritisk og kontinuerlig udforskning af en verden som hele tiden underdrager sig os. Litteratur er derfor noget andet end et sprog der ønsker at kommunikere noget, en mening. «Man skulle kunne betragte den som en form av tankanded», skriver Johansson.

Det som skaber litteraturen er dens form, en stemme, som giver den et «sprog», men et sprog på en anden måde. Derfor kan litteraturen ikke sløre os noget, den har inte »rätt» utanför sig själv. Men den är rätt i sig själv». Det er her autonomien har sin berettigelse. Der er noget ydmygt, vedholdende og lyttende på spil i autonomiens adskillelse. Det er i tilbagevenden, pauserne og anonymiteten i ensomheden at sproget kan genfinde sin kraft. En kraft i tankningen, en måde at føle på, sanser på. I stedet oppuser vi fiktionen til noget der står i modsætning til virkeligheden.

Men fiktion er hverken et plot eller forfatterens hensigt. Ifølge Johansson, men en slags »membran mellan konst och liv». Digtet, for eksempel, er ikke en »distanserande från, utan snarare ett närmande till livet». Johansson citerer her Lars Noren: «Jag tar inte med mig språket för att skapa distans, jag tar med mig språket för att gå in i någonting. Jag vill gestalta separationen, jag vill vara separation.»

Det vanskelige i al kunst og litteratur er at bekræfte verden og livet som det der bliver til.

Snarere end at se skabelse som altid det som implicerer en afstand mellem skaberen og det skabte, har vi her at gøre med en »diskret osmos mellan konst och liv». Her ligger også et mod, at kunne tale denne provelse, der river tæppet væk under én selv. «Läsningen är löft

om en existens löst från egots fjättrar», skriver Johansson, og god litteratur er «en erfarenhet – den händelse där allt vänds ut och in, där subjektet glömmes vad det är och var det kommer ifrån, och ogärdat möter något löftesrikt öppet». Man skriver ikke for at bekræfte sig selv, men for at blive en anden del af verden. «Inte »värld» i bemærkelsen fiktiva handlinger, utan i betydelsen av en verklig värld, en ny värld, tillgängliggjord och koncentrerad i ett verk, en skapelse, en blick.»

PRIVILEGIEBLINDHED

For et par år siden skrev den amerikanske forfatter Elisa Gonzalez i *The New Yorker*: «Privilegium er en aggressiv form for glæmsel.» Kombinerer man dette udslag med en stadig mere udbredt virkelighedsoplevelse, som mange af os har i dag, nemlig af et liv i algoritmerne glitrende blå bassin, mens virkeligheden fortøner sig i en sløret dis, da har vi måske opskriften på noget centralt for vor tid, som har fået sit eget særlige udtryk i Jonas Eikas novelle «Älvins», fra bogen *Efter solen* (2018).

Novellen kredser omkring en person som handler med derivater: investeringer i kommende virksomheder, handel med forventede gevinster, som Johansson opsummerer således: «Köp som aldrig materialiseras. Med en laptop i knät kan han forflytta enorma belopp hit och dit, utan att erfara transaktionernas verkliga konsekvenser. Pengar flyter mellan kontona utan kontakt med någon icke-digital verklighet. På samma sätt är det med personerna i novellen. Visserligen är de högst kroppsliga, men det är som om de inte är riktigt förankrade i någon fysisk verklighet. Platserna de befinner sig på är som hämtade ur filmer, relationerna är flyktiga, ingenting är riktigt nödvändigt. Allt er liksom fiktivt.» Som om de befinner sig i en underlig dis. De sanser og så alligevel ikke. De er der, og de er der ikke. De er ligesom udenfor sig selv, men heller ikke i verden. Hvor er dette sted? Ingen ved det, for vi forstår det ikke helt, men vi oplever det som virkeligt.

Få uger efter jeg læste Eikas bog sommeren 2019, så jeg en dansk dokumentar hvor en ansat i en tysk bank, iført maske, afslørede insiderhandel og skatteunddragelse på højeste plan.» Det jeg især husker, og som fik mig til at tænke på Eikas novelle, er der hvor journalisten spørger, hvordan man tænker når man på denne måde spiller hasard med andres liv og penge. Flyten svarer: Forestil dig at du står i det glatte højhus med tonede ruder og ser ned på menneskene der krydser gaden. Mens

han taler, ser man et billede oppefra af et fodgængerfelt, hvor folk passerer i *slow motion*. Disse mennesker eksisterer ikke. De er bare små prikker, silhuetter. Verden derude har ikke noget med dig at gøre. Billedet toner ud, som om det var en svag dos, fra et vagt flimrende billede, ikke engang en drøm.

Den bank som jeg i Eikas novelle kommer for at besøge, ligger i ruiner. Hele bygningen er ødelagt. Det underlige er at alt fortsætter som hidtil. Ja, når jeg i novellen til slut klatter ned i stempasserne, sidder bankembedsmænd og arbejder dermede, som om ingenting var hændt. Den person han skal træffe, gør ham opmærksom på, at han er ti dage forsinket, men går da straks i gang med mødet – «Lad os komme til sagen» – og med disse ord slutter novellen. En oplevelse af at katastrofe og normalitet går hånd i hånd. Det har vi så hørt før, at folk fortsætter med at gå på arbejde selv når pesten bryder ud. Men måske handler det mere om at vække en bevidsthed til live som især kunsten og litteraturen kan gøre det.

Johansson spørger om ikke at vor tids krisebevidsthed »mest av allt vittnar om en yrkvens insikt eller aning om att det privilegium man tog för givet var just ett privilegium? Det fræmsteg man litade på visade sig ha en bakside, den moderitet man identifierade sig med, visade sig vara en historia, en berättelse. Men i det perspektivet är krismedvetandet i värste fall ett sätt att fortsätta sova. För är inte foreställningen om krisen en bekræftelse av normalitetens overbøghed?» Og fortsætter vi ad den vej, skal tingene nok vende tilbage til normalen, det samme. Men det er denne fortælling, disse privilegier, Eikas noveller udfordrer, ifølge Johansson, og det gør de gennem »sin underlige kombination av realist og hist på virkeligheten». Det mærkelige er at virkeligheden ser stort set ud som vi kender den, sanserindtryk, hændelsesforløb, pladser, mennesker – alt er sådan set relativt realistisk. Så hvad er det for en virkelighed der savnes, spørger Johansson. Endelig at nære titlo til litteraturen.

Mod slutningen af sin bog kredser Johansson om hvorvidt litteraturen skal kunne forsonse sig med verden, ikke længere nære en kritisk mistro, men »se» verden som den er. Ikke overraskende konkluderer han at enhver forsoning med en helhed risikerer at blive falsk. Men måske kunne man her spørge om ikke titlo til verden må forud for skepsis og kritik? Den britiske forfatter Gabriel Josipovici rejser dette spørgsmål i sin bog

TRUST – art, literature and the temptation of suspicion (1999). Han fremdrager et eksempel fra *På sporet af den gamle tid*, hvor Marcel Proust skriver om den italienske middelaldermaler Giotto's portrætter af kvinder stående i en tilstand af uselvsk opslugthed mens de udfører daglige gøremål. Disse kvinder er bærere af det dunkle, det byrdefulde, en godgørelse, alt sammen kondenseret i et billede. En hel værenstilstand. Vores problem er at vi i den moderne verden er styret af vores blik. Vi vil gerne betragte Giotto's malerier som udtryk for eksempelvis empati, noget som egentlig bare reducerer og lyver.

«Giotto viser os at mennesket altid er mere end vi forestiller os, hvad vi kan sige om det, det som beror på vores jagtagelser. Han viser os mennesket som det er, en godhed, en skrøbelighed, en skønhed, ikke ved at løfte os op i en højere verden, men ved at afsløre for os hvad vi altid har vidst, men som vi ikke har kunnet artikulere, og derfor i en vis forstand, slet ikke har været klar over», skriver Josipovici. Proust skriver dette frem, men hans forhold til sandheden er ikke en forsoning med en given verden, men en forsoning med den kunstneriske praksis og dens materiale som den eneste vej til at nærme sig virkeligheden. Det er netop erkendelsen af denne indviklede vej til sandheden og skønheden, som går op for Proust mens han skriver på sit livs værk, med den berømte formulering, «det, som jeg i de senere år kom til at forstå». Proust opdagede efterhånden som han skrev, at det er, hvad også kunsten og litteraturen må handle om, at strække sig mod sandheden, uanset at man ikke når derhen. »Endelig er nære titlo til litteraturens», skriver Josipovici med henvisning til Proust, altså at tage virkeligheden på sig, i betydningen, gå gennem modstanden, men fortsætte, skrive og føle, kredse om det, som leder frem mod et billede af sandheden. Kun ved at styrke denne autonomi i arbejdet, bliver det muligt at gøre denne stræben til ens anliggende.

© Norala LMD

Sven Anders Johansson, *Litteratursens slut*, Bantam forlag, Göteborg, 2021.

1 Skott i Stephen Mitchell, «The end of literature, part three», <http://www.spears.blogspot.com>, 23 august 2020.
2 «Litteraturen og resten til døden», Maurice Blanchot, *Ordet*, det 9. og 10. essay, overs. Carsten Madson, København, Gyldendal, 1994.
3 Toril Moi, *Språk och uppmärksamhet* (svensk udgave), Fæstner, Stockholm, 2017.
4 Elisa Gonzalez, «Failed Essay on Privilege», *The New Yorker*, 28 oktober 2019.
5 *Manstare der gjordade Europa*, 2018. Tilgængelig på dr.dk og tv.nrk.no.

LE QUIZ diplomatique

FRIDA SKATVIK
Quizmaster (frida@lmd.no)

Språk

1. I den fransk- og engelskspråklige delen av verden kalles grunnstoffet «tungsten», av svensk tung sten. I Skandinavia har stoffet et annet navn. Hvilket?
2. Hva er en brite som er «gobsmacked»?
3. Egentlig heter den engoleie. Hvilket annet navn er den gule blomsten kjent - under?
4. Kanapé er navn på to ting. Hvilke?
5. Hva står UAV for?

Historie

6. Europeernes gulltørst førte til mange mislykkede ekspedisjoner til Sør-Amerika på 1500- og 1600-tallet. Hva var navnet på det mytiske landet de søkte etter?
7. «My fellow Americans, our long national nightmare is over» erklærte han da han ble innsett som president i 1974. Hva het presidenten?
8. Ranger etter historisk bruk: muskett, rifle, arkebuse.
9. Hvem sto bak sommerhiten «Saturday Night» [1994]?
10. Hva kalles Tysklands første periode som parlamentarisk demokrati?

Forbud

11. Hvilken av følgende planter er ikke forbudt å importere, selge og plante i Norge: lupin, rynkerose eller syrin?
12. Hva heter den indiske religionen der utøverne er vegetarianere fordi all slags vildt mot levende vesener er forbudt?
13. Hva heter den franske delikatessen som er forbudt i mange land fordi den innebarer tvangsforing?
14. Hvem skrev Alice i eventyrland, som ble forbudt i Kina fordi dyr portretteres som like komplekse og intelligente som mennesker?
15. Hva er ikke forbudt å importere til Norge: marihuana til eget bruk, frø eller poteter?
16. Hva kalles andre juledag i Storbritannia?
17. Hvilken dag spiser amerikanere kalkun med miserbrødfryl?
18. Hvilken merkedag faller alltid på en søndag 40 dager før 1. påskedag?
19. Hva er det som hvert år dyttes ut over en bratt bakke i Gloucestershire i England?
20. Hva kalles de juvelbelagte eggene som tsarens kone fikk i påskegave 1865-1917?

Månedens dom

0-5 riktige: Den som lite vet, lite plømmer.
6-15 riktige: Bare de midelmådlige er alltid på sitt beste.
16-20 riktige: Den som tror han er ferdig utlært, er ikke utlært, men ferdig.

SVAR